

Kotikyläni kaunis Venehjärvi

Lesosten heimokuntaa Hökkälän talo taustanaan: vas. Slaviki Tervo, Väinö Saarensalmi, Maria Lahti, Laina Lahti, Anneli Lamminkoski, Jouki Tervo (Marian sisar Vuonnisesta) ja Raija Lesonen.

Maria-äitini jätti kotikylänsä Venehjärven taakseen kylmänä helmikuuisena aamuna v. 1922. Vuosia hän näki unia siitä ja sen asukkaista, kunnes hän sai yhteyden sisarensa Vuonnisessa. Jouki-sisarensa kautta Maria sai tietää, ettei kylässä enää ole mitään jäljellä. Siihen päättyi unien näkeminen; mutta haave päästä kerran vielä näkemään lapsuutensa maisemat säilyi kuitenkin edelleen. Ja nyt armonvuonna 1990 haaveesta tuli sitten vihdoin totta! Marialle oli sillä välillä ehtinyt kertyä ikävuosia 86.

Kyytikin Venehjärveen järjestyi mukavasti, sillä jo keväällä Kalevasta kotoisin oleva Vasili Jermakov (hänen äitinsä on o.s. Tervo Vuonnisesta) oli Suomessa ostamassa autoa ja soitti Marialle luvaten viedä hänet Vuokkiniemestä Venehjärveen. Ja lupauksensa hän myös piti.

Venehjärvihän on tunnetusti Lesosten heimon kylä ja yksi auto ei enää riittänyt kukaan klaania kuljettamaan: oli Maria Jouki-sisarensa kanssa äitinsä puolelta Lesosia, oli molempien lapset Slaviki ja Laina, oli Marian ja Joukin vanhemman sisaren poika Väinö ja oli vihdoin Raija Lesonen ja Anneli Lamminkoski o.s. Lesonen em. jälkipolven kolmansia serkkuja eli kaikkiaan seitsemän henkilöä. Lisäkyytikin järjestyi onneksi!

Tulee aina mieleen, kun joku kovin kehuu vaikkapa kotikylänsä hyvin, hyvin kauniiksi että kyllähän se aika kultaa muistot eikä ota kehuja niin kovin täydestä. Näin kävi Venehjärvenkin kohdalla. Kun Maria-äitini näin teki, en niin kovinkaan paljoa Venehjärvestä odottanut.

Mutta toisin kävi. Kylää voi täydellä syyllä kutsua maisemallisesti upeaksi. Olimme kaikki aivan haltioissamme Puapon- ja Larivaara, Kalmismaan harjanne, tsašounamännikkö, itse Venehjärvi, taustalla kylää reunustava metsä, jopa pellotkin olivat entisensä. Mutta, se suuri mutta... talot ja asukkaat olivat häpyneet. Kalmismaan harjanteen etelärinteeltä löytyi kyllä lahonneita ja maahan kaatuneita esisien muistoksi pystytettyjä ristejä ja kropsitsoja; siellä oli Marian äidin ja pikkuveljenkin viimeinen leposija sekä iso-vanhempien ym. sukulaisten.

Kylästä oli vain jäljellä talojen perustuksia, hyljätty kirves ilman vartta kannon nokassa, rapistunut liesi Nauman talon jäännöksissä, kylän entisen sepän takomia esineitä maassa makaamassa ja pieni osa Hökkälän taloa. Minne lie kamarit viety kun pirtti vain oli paikalla enää? Olihan Hökkälä ollut vauraimpia taloja kylässä.

Talo oli tuttu paikka Marialle. Olihan siellä hänen Anni-tätinsä (Marian äidin sisko) miniänä. Hökkä-Petrin eli vanhan isännän ensimmäisestä avioliitosta syntyneet pojat Iivana (eli Annin aviomies) ja Jyrki Matrjo-vaimoineen sekä molempien pariskuntien lapset asuivat vanhan isännän lisäksi taloa. Lapsia oli paljon ja niiden kanssa Maria viihtyi. Sitten Hökkä-Petri avioitui uudelleen Stepanien kanssa ja uusi emäntä ei ollutkaan niin suvaitsevainen vieraita kohtaan. Heidän ainoa tyttärensä Sohja asui myös talossa (myöhemmin hän avioitui Kivijärveen). Anni ja Matrjo tulivat hyvin toimeen uuden anoppinsa kanssa, vaikka tämä selvästi

hallitsi koko taloutta. Sen hän teki kamarista käsin; Annille jäi pirtin puoli ja Matrjolle tsupun puoli hallittavakseen. Maria ei koskaan kuullut siellä käydessään torailua. Sitä hän ei kuitenkaan voinut sanoa, oliko se vain vieraskoreutta vai elikö tosiaan kolme perhekuntaa niin täysin sovussa. Iivanan ja Jyrkin sisaret olivat avioituneet ja muuttaneet pois: kaksi heistä Venehjärveen eli Joukenie Huotarin Onton taloon ja Katti Iknatan taloon. Katin ja Iivanan ainoan pojan Spiirein tytär Olga (s. 1927) asui nyt Vuokkiniemessä ja hänen luonaan vietimme yhden ikimuistettavan sukujuhlan!

Jotenkin tuntui varsin sopivalta ottaa Lesos-klaanista valokuva Hökkälän tyvistetty talo taustana ja perustaa sukuseura Lesosten heimon mailla.

Njäppylän talon paikalta ei löytynyt muuta kuin perustukset. Marian nuoruudessa talo oli kylän tanssi- ja kekkeripaikka. Njäppylän Iivanan tytär Outi, vanhapiika, oli hyvä pajattamaan esimerkiksi kun katrilla kisattiin. Outi muutti myöhemmin Marian vanhaan kotitaloon, Lauren Timon taloon, muutamaksi vuodeksi asumaan, kunnes talon poika Marian Ilja-veli vaimoineen (Nauman Iivanan Tatjana) tar-

Olikohan se tässä vai tuolla? Maria Lahti o.s. Lettijeff etsiskelee muinaisen kotitalonsa paikkaa.

Lesosten esi-isien hautoja Tetriniemen kalmistossa.

Sukukokous: vas. Olga Lesonen, Muarie Lesonen, Maria Lahti, Santra Galaktionova, Maija Karhunen ja Liisa Saveljevna.

vitsivat kodin. Njäppylän toinen tytär Moarie oli ollut naimissa Venäjällä ja tullut takaisin kolmen poikansa kanssa kotiinsa.

Pojista vanhin Vasselei oli kovasti Marialle mieluinen. Ja nyt tapasimme Vuokkiniemessä juuri Vasselein vaimon! Eikä tämä 80-vuotias Moarie Lesonen ollutkaan kuka hyvänsä, vaan Marian ensimmäinen serkku. Marian ja Moarian isät olivat molemmat Ossipa Mikin poikia Lapukasta. Lapukan sukulaisia ei tätä ennen ollut löytynytäkään, niin pieni on siis maailma.

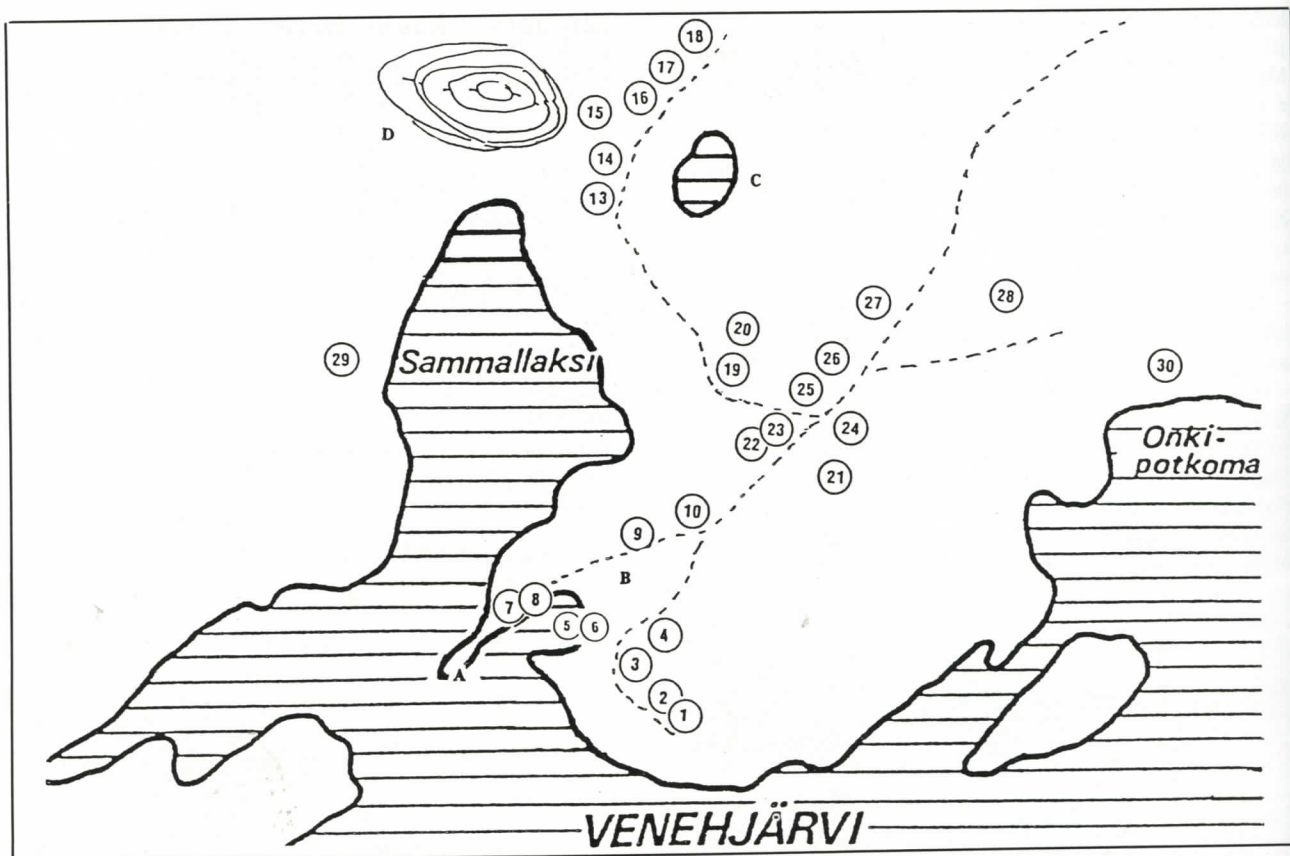
Vaikein oli löytää Marian kotitalo, koska se oli ollut keskellä peltoaukeamaa ja nytkin perustukset olivat korkean heinän peitossa. Jotenkin sen paikka sentään saatiin pienen kinastelun säestyksellä määriteltyä. Lauren Timon talossa asuivat Marian perheen (äiti Outi, isä kotivävyksi Lapukasta tullut Simana sekä lapset), lisäksi Timon sokea sisar Hoto Lesonen ja Timon vaimo Anni perheen mummo. Vanha isäntä oli itse kuollut.

Outin veli oli lähtenyt Larin Marken kanssa Amerikkaan. Marian ollessa vielä hyvin pieni, veli kävi hienosti pukeutuneena kotikylässään ja olisi jäänyt taloa hoitamaan, mutta kotivävy oli jo naitu taloon ja niin hän palasi takaisin. Sukunimi oli tietysti Lesonen, mutta etunimi on Marian mielestä häipynyt.

Marian mieluisimpia muistoja koti-illoista oli, kun lapset kerääntyivät uunin lähelle kuuntelemaan sokean Hoton kertomia tarinoita. Hoto Lesonen oli sokeutunut 3-vuotiaana kun myrskyssä oli silmät tulleet täyteen hankaavaa hiekkaa ja kun lääkäreitä ei ollut, seurauksena oli paha silmätulehdus, joka vei tytöltä näön. Hyvän muistinsa ansiosta Hotolla oli laaja satu- ja tarinavarastonsa ja niitä Mariakin vielä muistelee. Paljon niitä on muistiinkin tallennettu.

Toinen mieluinen muisto liittyi Puaponvaaran lähellä olevaan Tatsi-tädin taloon. Milloin Maria ei ollut Hökkälässä, hän oli Tatsi-tädin luona. Hän samoin kuin Anni olivat Outin sisaria. Tatsi-täti oli jäänyt yksin 4 poikansa ja 2 tyttärensä kera, kun mies oli lähtenyt Amerikkaan ja jäänyt sille tielleen. Pojista Teppana oli Marian ja Ortjo Mauran (Maire Laaksonen) ikäinen. Iivana ja Miitrei olivat vanhempia. Pojat joutuivat pienestä pitäen auttamaan töissä. Ruskea maalaiskoira apunaan he vetivät pitkienkin matkojen päästä puita ja heinää. Mutta milloin vain aikaa oli kirmailivat lapset Puaponvaaralla tai Venehjärven rannalla.

Tytöistä vanhempi, Anni meni naimisiin Tollonjoelle ja hänen tyttärensä Liisan (s. 1924) tapasimme Vuokkiniemes-

Venehjärven kyläselitys:

Kylän talot vuonna 1920 Maria Lahden (Lettini — Lauren timon tytär) muistikuvan mukaan.

sä. Nykyisin Liisa asuu Kalevalassa. Pojat olivat v. 1922 naimattomia, mutta Iivanan pojan tapasimme juuri lähdön hetkellä Vuokkiniemessä. Ehdimme kuitenkin saada häneltäkin tietoa, koska hän on tulossa Ouluun maatalousnäyttelyyn Seppälän maatalousopistosta! Tatsi-tädin apuna asui vielä puapo hänen miehensä äiti, joka toimi kättilönä kylässä.

Mutta surullisiakin muistoja tuli siellä mieleen! Marian ollessa alle 10-vuotias pyyhkäisi lavantautiepidemia kylän yli ja Outi-äiti kuoli. Sokea Hoto ja vanha Anni-mummo yrittivät hoitaa perhettä voimiensa mukaan. Simanan oli kuitenkin pakko ryhtyä etsimään uutta emäntää. Vuonnisesta suostui vihdoinkin siihen Marina Malinen, joka oli kaikkea muuta kuin lapsirakas. Niin perhe hajosi, osa lapsista joutui lastenkotiin, osa lähti tienestiin. Mariakin lähti, ensin Vuokkiniemeen Köykän taloon. Outi Levanen oli sukua. Hänen äitinsä oli Marian äidin äidin Nasto-sisar. Ja eiköhän päästykin tämän samaisen Outin tyttären tytön Santra Galaktionovan luokse kortteeriin. Mitään ei kuitenkaan tiedetty etukäteen!

Sitten Maria siirtyi Jehrimän Huotin taloon palvelukseen. Tilta emäntä oli tullut Amerikasta ja Teppo-isännän lisäksi talossa eli tämän veljet Huoti ja Riiko. Teppo Väinölälle ja Tiltalle syntyi vähän ennen Suomeen lähtöä poika Osmo. Yhdessä tämän perheen kanssa Maria sitten siirtyi Suomeen.

Nyt piti jättää Venehjärvi ja Vuokkiniemi muistoineen ja sukulaisineen hieman paremmissa oloissa mutta kuitenkin haikean tunnelman vallitessa.

LAINA LAHTI

1. Hökkälä
2. Rotjon talo
3. Nauman talo, 4. Kauron talo
- 5—6. Prokon molemmat talot myöhempää perua (siirretty Suolahesta)
7. Vihtooran talo
8. Iknatan talo, 9. Akiman talo
10. Njäppylä
11. Njäppy-Riiko
12. Njäppy-Iivana (11—12 kartan ulkopuolella)
13. Tatsi-tädin talo
14. Konstantein talo
15. Onuhrien talo
16. Miinan talo
17. Patrakein talo, jossa koulu; opettajana Anna Sirkeinen
18. Omelien talo
19. Lauren Timon talo
20. Lauren Iivanan talo
22. Loasarein talo, 23. Hilipän talo
24. Onton uusi talo
25. Varahvontan talo
26. Onton anha talo
27. Larin talo
28. Larin veljen Simanan talo (metsässä)
29. Lauren Timon Outin uusi talo
30. Trohkiman (Nauman poikia) talo
Kartan ulkopuolelle Suurensuaren taa jäävät Niskala ja Suolaheiden Ontippa.

A. Kalmismua, B. Tsasounamännikkö, C. Skokunalampi, D. Puaponvuara